44ste jaar. — Nr 37. Zaterdag 27 Maart 1897.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLEE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld *of* aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **groote Markt, nr 37-39, te Tongeren.**

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement :

Drie maal per week **6** franks per jaar.
Twee » » **8** » »
Een » » **4** » »

Een blad afzonderlijk **10** centiemen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** cent^m per drukregel.
Reclamen, voorrede en andere artikels vooraan of binnen in het blad : **1** fr. den drukregel.

TONGEREN, DEN 27 MAART 1897.

Van alles wat.

Ongelooflijk welk aantal werklie uit de provincie, er sedert eenige maanden in Brussel zijn komen werken. Dat komt omdat men onophoudelijk afbreekt en weder opbouwt ; de bouwkoorts heerscht overal.

Men zou zeggen dat er eene wedievering bestaat tusschen het gouvernement, het gemeentebestuur en de burgers, om het meest armen te gebruiken aan werken 't zij van nut, 't zij van verfraaiing.

Hier bouwt men nieuwe bureelen voor een ministerie ; daar verheft zich eene kazerne. Verder is het de openbare weg, dien men langs alle kanten opgraaft, ten einde in alle richtingen elektrieke tramwegen te laten rijden.

De werklie, aan deze werken gebruikt, zijn uit de stad naar de voorsteden en van de voorsteden naar de omliggende dorpen vertrokken. Ge zoudt moeten zien hoe die werklie alle zaterdagavonden de treinen overweldigen, die ze naar hunne familie terugvoeren.

Men noemt gemeenten in den omtrek van Brussel, wier bevolking bijna verdubbeld is.

Zoolang er werk is voor al die menschen en geld om ze te betalen, zal alles goed gaan ; maar men vraagt zich met onrust af, wat er zal geheuren wanneer de werken, die een zoo grooten toeloop van werklie van alle stieten naar de hoofdstad veroorzaakt hebben, zullen gedaan zijn. Vooral zijn er veel metsers en steenkappers.

Voor 't oogenblik bekommeren de Brusselaars zich daar niet om : als de tentoonstelling maar gelukt, zeggen zij, dan is alles om ter beste.

Men zou willen hopen dat het gouvernement meer vooruitziende zal zijn, en het in tijds den millioenenstaat zal tegenhouden.

Laat ons niet vergeten dat de slechte jaren voor het rijk van Napoleon III begonnen zijn, na de groote bouwwerken en het aanleggen van wegen, aan welke de prefect Haussmann zijn naam heeft geheecht.

Eenige jaren later, werden de legioenen werklie, welke door deze monumentale dwaasheden uit de provincie naar Parijs waren gelokt, het broeinest waarin de *Commune* hare soldaten aanwierf, of liever de moordenaars, die in haren dienst stonden.

* * *

Een gewezen socialist geeft aan de *Volkswil* deze week harde noten te kraken.

't Is om er landen op over te knauwen :

« In de geheime meeting van 13 April 1893, *hebt gij ons onderstand beloofd om het werk te staken*, schrijft dat gewezen lid, M. Strubarcq.

» Gij hebt ons laten honger lijden, en wildet ons nadien met trukken wegkrijgen.

» Na 3 weken honger geleden te hebben, heeft de *portier der logie* ons onderstand gebracht.

» Ik werd veroordeeld tot gevang en daar kregen de opperhoofden goed eten en ik niet.

» Zij dronken wijn en wij kregen water.

» Socialiste gelijkheid is : *bedrieyerij, uitbuiterij, uithongerij en anders niets ! enz.*

» En zoo denken er reeds meer dan honderd werklieden die bij de socialisten geweest zijn, zegt Strubarcq. »

* * *

In overeenkomst met het Ministerie van Geldwezen, heeft het Departement van oorlog besloten de vergoeding toegekend aan de eenvoudige milicianen uit te strekken tot de vrijwilligers, deelmakende van contingenten van voor 1896, en wier gewone actieve dienst nog niet afgeloopen is.

Orders zijn gegeven om de belanghebbenden de vergoeding te doen genieten, waarop zij sedert October 96 recht hebben.

* * *

Een Russische prins, van Perzischen oorsprong, die Armenië heeft doorreisden acht dagen te Constantinopel verbleef, vertelt het volgende over de Armeensche gruwelen.

Niets kan een denkbeeld geven van de afschuwelijke, monsterachtige bloedtooneelen, die men te zien krijgt. Meer dan dertig duizend kinderen, jongens en meisjes, zijn doodgeslagen of verwurgd. Overal ziet men hoofden en handjes over den grond verspreid, overal bloedplassen, rookende puinen of zwart geblakerde muren.

Een indruk van afschuw komt over u en verlaat u niet meer. Hier is een Armeniër op eene houten bank gebonden met de handen op der rug. Zijne drie kinderkens, zinneloos van schrik, angstkreten slakende, worden op de bil huns vaders onthoofd. De knieën, waarop zij in den familiekring zoo dikwijls speelden, dienden hun tot kapblok.

En toen de marteling voltrokken was, sneed een der onderdanen van Abdul-Hamid met zijnen sabel de handen des vaders af, die in zijne tranen verstikte, en, ze met woeste vreugde omhoog stekend, riep hij : « Varkenspooten te koop ! »

In de meeste villayetten, hebben de muzelmannen jonge meisjes van 15 tot 20 jaar rechtstaande en levend begraven. Alleen het hoofd stak boven den grond uit. Daarover werd eene maal omgekeerd, die ratten en muizen bevatte en deze weer onder de aarde begraven, opdat de ratten ze niet zouden omwerpen !

En 't is de opstoker, de aanleider van dergelijke gruwelen, die door de groote Europeesche mogendheden beschermd wordt tegen eene kleine natie, die den moed had den *grooten machtigen* aan te pakken. Hoe is het mogelijk dat Europa, 't is te zeggen het volk, dat toch eigenlijk de staten en Europa uitmaakt, zoo iets langer duldt !

* * *

In het meerendeel der rivieren van Canada, leeft een kleine visch wiens vleesch zoo olieachtig is, dat de inwoners hem gebruiken als kaarsen.

Ziehier hoe zij handelen :

Na hem gedroogd te hebben, is het voldoende het vel en den kop af te trekken en het dier in eenen gewonen kandelaar te steken. Men aansteekt het bij den staart en de visch brandt tot het einde toe en geeft een schoon geel rood licht dat zeer klaar is.

In de dorpen treft men vele huizen aan waar geen ander licht gebruikt wordt.

De Bokkenrijders

IN HET LUIKERLAND.

DOOR Jos. LIBOT, HOOFDONDERWIJZER.

(Vervolg.)

Een diefstal op de Schans te Op-Oeteren, bij Jacob Lysen, werd ten huize van Gerardus M..., beraamd door den betichte, Gerardus M..., Antoon M..., Jacob J..., Jan Br..., Martinus H..., Lambertus V..., Jan M..., Hendrik P..., Hubertus V..., Jan Sm..., Jan Fl..., Pieter P..., Jan R..., Pieter C..., Mathias F.. Pieter C..., Frans B..., en Jacob Vr..... ; zij begaven zich des nachts, rond Allerheiligen, naar 't huis van Jacob Lysen : Gerard M... en zijn zoon Antoon zijn er ingebroken en hebben er geld, kleederen en lijnwaad gestolen ; iedere aanhanger kreeg vijf schellingen voor zijn deel.

Antoon Kretskens bekent dat hij, over vier of vijf jaar, door eed verzaakt heeft aan God en aan de Heilige Maagd en dat hij zich gegeven heeft aan den duivel ; die eed werd gedaan voor Gerardus M...

De zelfde eed werd nog afgelegd voor M..., door Gaspar-Jacob B..., Leonardus L..., Martinus H..., Jentje R..., en Pieter P... ; Jan Br..., en Thijs de smid waren er aanwezig, maar de gevangene weet niet of zij den eed gedaan hebben.

Een diefstal werd begaan over wat meer dan drie jaar, bij Jan Schrijvers, op den Ouden-Molen, te Asch ; de dieven, ten getalle van veertig, hebben de lieden van het huis gebonden en gekneveld, dan hebben zij meer dan twee duizend gulden gestolen, kleederen en lijnwaad ; de betichte, die van de bende was, heeft 20 gulden voor zijn aandeel gehad.

De zelfde bende heeft nog eenen diefstal gepleegd, op de zelfde wijze, bij Lambrichts, over de Maas, op Danielsweert ; dat was acht of negen maanden geleden ; Kretskens kreeg veertien gulden voor zijn aandeel.

's Anderdaags 23^e Mei 1794, gaven de rechters lezing van de gegevene getuigenis en vroegen of de betichte alles staande hield. Hij antwoordde vrij, *los van ijzer en banden*, dat hij niets anders gezegd had dan de waarheid :

De Schout vroeg dan zijne veroordeeling.

Het gerechtshof, na advies van twee rechtgeleerden, Vandenborcht en Gelders van Maeseyck, veroordeelde, den 24^e Mei, Antoon M..., alias Kretskens, om opgehangen te worden.

Den 28^e Mei, sprak hij zijne biecht en hij ontving de Heilige Communie Nog eens ondervraagd door den rechter, verklaarde hij onder eed niets anders dan de waarheid gezegd te hebben De straf uitvoering had dien zelfden dag plaats.

Een jood van Grevenbich, Abraham Mozes genaamd, werd beticht van medeplichtigheid in den diefstal gepleegd in den herfst van 1787, bij Briers te Stockem, even als in den diefstal, die plaats had in den Vasten van 1786, bij Laurens Bogaers (Braekers) te Bree.

Clerx, drossaard van het baluwschap van Stockem, vond dat die beschuldigingen gegrond waren en bij vroeg aan het hof van Bree een aanhoudingsdecreet. Zoodra het hof dat vergund had, deed hij Abraham Mozes aanhouden. Zulks geschiedde in Juni 1790. Dan maakte hij de artikelen op waarover de betichte zou ondervraagd worden.

Het hof keurde ze goed en ondervroeg tweemaal den betichte, den 15^e en den 16^e Juni 1790.

Volgens zijne antwoorden, was de jood Abraham Mozes een endertigjaar ; hij oefende het bedrijf uit van slachter en rondleurder ; hij beweerde niet meegedaan te hebben aan de diefstallen bij Briers, te Stockem en bij Laurens Bogaers, te Bree.

Daar Abraham Mozes dus alles loochende, vroeg de drossaard dat men hem zou lezing geven van de verklaringen door vier medeplichtigen gedaan en hem daarna antwoord vragen. Den 16^e Juni 1790, in den namiddag, werd dat bevel door het hof gegeven. Dit bestond uit deschepenen Coomans, Streignart en Smeyers. Na de verschillende artikelen en de antwoorden vroeger er op gegeven gelezen te hebben, stelde men den Jood de vraag of hij volhardde in zijne loochening ; hij antwoordde dat hij er in volhardde. Men vroeg hem vervolgens of hij Arnold Van de W..., gekend had en dezen iets te verwijten had. Hij antwoordde dat hij hem gekend had en hem niets had te verwijten ; maar, voegde hij er bij, wijl het door hem is dat ik beschuldigd word, kan het geen goede vriend van mij zijn. Het hof las hem dan de getuigenis voor tegen hem afgelegd door Arnold Van de W..., getuigenis door eed bevestigd en hernieuwd onmiddelijk voor de strafuitvoering. De jood antwoordde dat die getuigenis valsch was. Hij gaf hetzelfde antwoord, na de getuigenissen gehoord te hebben van Frederik Sch..., Jan C..., en Jan de V..., waar men hem lezing van gaf.

(Wordt vervolgd.)

LANDBOUW.

HANDEL IN SCHEIKUNDIGE MESTEN.

Landbouwers, opgelet !!!

—o—

Wij vernemen dat zekere handelaars in scheikundige mesten den landbouw de volgende stoffen aanbieden :

a) Soda-nitraat inhoudende 10 à 12 % salpeterzuur aan den prijs van 15,00 fr. de 100 kg.

b) Ammoniak-sulfaat, inhoudende 14 à 15 % ammoniacale stikstof, aan den prijs van 17,50 fr. de 100 kg.

De prijs dier mesten, die op eerste zicht voordeelig kan schijnen aan personen die niet bekend zijn met de hedendaagsche waarde dier vruchtbaarmakende messtoffen, is in der waarheid *veel te hoog* zooals wij zullen bewijzen.

Inderdaad, gewone of normale soda-nitraat bevat 15 tot 16 % nitrische stikstof, en het kost voor het oogenblik te Antwerpen, slechts 19,20 fr. de 100 kg. zij

$$\frac{19.20}{15,5} = 1,24 \text{ fr. de eenheid stikstof.}$$

In de soda-nitraat, met lage inhoud 10 à 12 % nitrische stikstof (heel waarschijnlijk slechts 10 %) verkocht aan 1500 fr. de 100 kg. kost de eenheid nitrische stikstof

$$\frac{15,00}{10} = 1,50 \text{ fr.}$$

In dit laatste geval, kost de eenheid stikstof dus :

$$1,50 - 1,24 = 0,26 \text{ fr.}$$

meer dan in de gewone soda-nitraat. Dit maakt

$$0,26 \times 10 = 2,60 \text{ fr.}$$

te veel op 100 kg.

Met dezelfde berekening toe te passen op ammoniak-sulfaat inhoudende 14 à 15 % stikstof (waarschijnlijk *maar* 14 %) en verkocht tegen 17,50 fr. de 100 kg. vinden wij voor de eenheid stikstof :

$$\frac{17,50}{14} = 1,25 \text{ fr.}$$

terwijl in ammoniak-sulfaat met gewone gehalte (20 à 21 % stikstof) en heden te koop aan fr. 20,00 de 100 kg. kost slechts de eenheid stikstof :

$$\frac{20}{20,5} = 0,98 \text{ fr.}$$

van daar een prijs van :

$$1,22 - 0,98 = 0,27 \text{ fr.}$$

per eenheid te *hoog* of per 100 kg.

$$\text{fr. } 0,27 \times 14 = 3,78 \text{ fr. te veel.}$$

BESLUIT. — De landbouwer, die deze messtoffen met lagen inhoud aankoopt, ondergaat niet alleenlijk het aanzienlijk verlies (fr. 2,60 of 3,78) voortkomende uit het verschil van prijs hierboven vastgesteld, maar daarenboven eene *gelijke* hoeveelheid vruchtbaarmakend stof, zal hem nog een *derden* meer instaan aan kosten van vervoer en hanteering, mits die messtoffen 1/3 vruchtbaarmakende stoffen minder inhouden dan de gewone soda-nitraat of de gewone ammoniak-sulfaat.

De besproken mesten, aan de hooger gemelde prijzen, zijn dus *volstrekt te duur.*

L. V. D. B.

Moet men de Fruitboomen snoeiën of niet ?

Vele lieden denken nog dat het de jaarlijksche snoei is, die de boomen vruchtbaar maakt. 't Is eene groote missing. Ziet eens de boomen onzer boomgaarden, aanschouwt zelfs deze die gansch verwaarloosd en aan de natuur overgelaten zijn, en gij zult ze zien vruchten dragen, zoo schoon niet, 't is waar, maar in eene grootere hoeveelheid dan deze die zoo bont gesnoeid, genepen, gestreken zijn.

Afleiden van dàar dat men de boomen niet moet snijden, ware overdreven. Men moet immers niet vergeten dat de boomen in onze boomgaarden vele plaats nemen, en dat zij bijgevolg hunne takken mogen verlengen en kruisen, naar willekeur, 't is daar de reden van hunnen rijken oogst. Maar ware dat mogelijk in kleine lusthoven, waar men palen moet eerbiedigen, langs muren en wegeltjes ? Niet gemakkelijk. Er zouden vruchten zijn, 't is waar, vele zelfs, maar men kan gemakkelijk zich de wanorde verbeelden die daar op zulke kleine oppervlakte zou heerschen, bijzonderlijk als men daar nog wil groensels opdoen en bloemenplanten.

Wij zullen dus onze boomen vormen geven, als pyramidevorm, armkandelaarvorm, palmetvorm, enz.

Indien wij voorstaanders zijn der snoeiing, is het niet om er misbruik van te maken, gelijk vele boomschenders. In plaats van zich tevreden te stellen met de noodzakelijke wegsnoeiing, ons ter kennis gebracht door goede schrijvers of bekwame boomkundigen, willen zij alles korten, zoodanig korten dat de boomen sterven, uitgeput dat zij zijn door die jaarlijksche marteling, want de onbekwame hovenier snijdt alles weg, ja tot somtijds de bloembotten.

Wij waren eens geraadpleegd door eenen eigenaar om te weten wat hij met zijne peer- en appelaars in pyramidevorm zou doen. Wij gaven een radikaal middel, niet snoeien, in overstelling wat een boomschender jaarlijks gedaan had tegen betaling van groote dagloonen. Van dan af werden de boomen niet meer gesnoeid, gemarteld, maar aan hun zelven overgelaten, en de eigenaar, die meende onvruchtbare boomen te bezitten, zag zijne pyramiden onder last van het fruit bukken.

Wij verzekeren 't zelfde voor alle boomen die altijd zoo zeer gekort geweest zijn, doch welke nog sterk zijn ; nochtans te vele verwaarloozing zou wanorde te weeg brengen.

Snijdt ze dus methodisch, geeft hen licht en lucht, kort zonder overdrijving en evenredigt de hoofdtakken. De eigenaar, in plaats van die boomen uit te roeien, zooals hij eerst van zin was te doen, heeft integendeel zijne boomplanterijen op aanzienlijke wijze vermeerderd.

Gebr. MICHIELS
Boomkweekers Scherpenheuvel.

Belgische Schoolbond tegen Alcoolisme.

Vermindering van het Alcoolverbruik

IN DE PROVINCIE LIMBURG

gedurende het tijdvak 1892-1896.

Aan het verslag van den heer Robyns, hoofdinspecteur van het lager onderwijs, waarover wij verleden zaterdag gesproken hebben, ontleenen wij het volgende :

Het werk der schoolgenootschappen van matigheid werd in de provincie Limburg opgericht in de maand October 1887. Sinds dien, hebben **13,082** kinderen van het mannelijk geslacht, 11 jaar oud, *waarvan de helft thans jongelieden van 15 tot 20 jaar zijn*, aldaar de verbintenis aangegaan om zich van alle gedistilleerde dranken te onthouden. De overgroote meerderheid zijn getrouw gebleven aan hunne beloftte, en hun voorbeeld oefent een zeer heilzamen invloed uit op hunne omgeving. De Schoolgenootschappen verspreiden ook, door tusschenkomst der kinderen, een aantal matigheidsschriften in de huisgezinnen. Indien wij de noodige geldmiddelen bezaten, zou de propaganda twintig- en dertigmaal aanzienlijker kunnen wezen ; nochtans, hoe beperkt zij tot heden ook zij, brengt zij niettemin veel goeds te weeg.

Men heeft willen weten, of de werking der Schoolgenootschappen van matigheid reeds hare gevolgen op het alcoolverbruik in de provincie Limburg liet gevoelen, waar zij het algemeen en het langst bestaan.

Doch vooraf gelieve men te bekennen, dat deze gevolgen slechts kunnen gevoelig geworden zijn, te beginnen van het tijdstip, waarop onze jonge onthouders, tot den ouderdom van 15 jaar gekomen, anders het leger der alcoolverbruikers zouden versterkt hebben.

De schoolinspectie heeft dus een onderzoek ingesteld, loopende over de *vijf* laatste jaren. Gewetensvolle navorschingen zijn, door de zorgen van het onderwijzend personeel, in al de gemeenten der provincie gedaan geweest ; de herbergiers, de jeneverhandelaars, de stokers, de likoristen werden ondervraagd, en uit hunne verklaringen, zorgvuldig aangeteekend, alsook uit andere zeer bepaalde inlichtingen, blijkt, dat het alcoolverbruik gedurende het tijdvak 1892-1896 verminderd is in **162** gemeenten van Limburg op **189**, die openbare scholen bezitten, (1) en dat de verhouding dezer vermindering, voor geheel de provincie, op ruim **20** % mag geschat worden.

De kantonale schoolopziener van Tongeren eindigt zijn verslag over het onderzoek, in zijn ressort gedaan, met de woorden :

« Indien in sommige gemeenten het alcoolverbruik niet afnam, maar stand hield — nergens is het vermeerderd — dit schrijf ik voor een deel toe aan de ongeoegrame werkdadigheid der onderwijzers, voor een ander deel aan de stelselmatige vijandigheid of plichtige onverschilligheid van vele gemeentebesturen, voor een deel nog aan de ingewortelde gewoonten van dronkenschap, die op sommige plaatsen worden aangetroffen.

« Uit de ingewonnen bescheiden, blijkt duidelijk — en dit zeer aanmoedigend voor de voortplanting van ons menschlievend werk — *dat de jongelieden, die in de Schoolgenootschappen van matigheid opgenomen werden, in 't algemeen getrouw blijven aan hunne beloftte.* »

Ziehier de verklaring van een onderwijzer :

« De invoering van het antialcoolistisch onderwijs in de lagere scholen, de oprichting der Schoolgenootschappen van matigheid, de lezing van schriften tegen alcoolisme hebben machtig toegebracht om bij het jongere geslacht een diep gevoelden afkeer voor de sterke dranken, en bij de meer bejaarden eene zekere schaamte voor dezelve openbaar gebruik te doen opstaan.

« Het voorbeeld onzer jonge onthouders, tot volwassenen opgegroeid, die de herbergen bezoekende, er gezonde dranken gebruiken, en de gelegenheid nooit laten voorbijgaan om hunnen haat tegen den genever lucht te geven ; hunne spotredenen opzichtens de ingebeelde deugdelijkheid der alcoolische dranken ; het woord « alcool » gedurig met verachting uitgesproken als de naam van een zichtbaren duivel, dit alles heeft langsom meer de geesten ten gunste onzer beweging gestemd.

« Albier wordt door de jongelingschap nagenoeg geen alcool meer genoten, en daar, waar vroeger woelige half dronkene jonge mannen rond tafels vol likeurglazen zaten, ziet men thans vreedzamer, opgeruimder en vooral waardiger gezelschappen, die zich matiglijk aan het inlandsch gerstenat » te goed doen, dat geen gealcooliseerde maakt. »

—o—

HERHALING.

Ressort Beeringen	25,33 %
» Hasselt	19,08 %
» Maaseyck	24,85 %
» Tongeren	16,69 %
Middelgetal voor de PROVINCIE :	20,38 %

(1) De provincie Limburg telt 206 gemeenten, waarvan 17 van weinig aanbelang, die voor het lager onderwijs met andere gemeenten vereenigd zijn.

M. Desmaisières,

de achtbare volksvertegenwoordiger van Tongeren, zal **donderdag aanstaande, 1ste April,** dag der foor, van 10 ure tot 1, in het lokaal der Land- en Hofbouwmaatschappijen, Koffiehuis *Allée Verte* te Tongeren, de personen ontvangen die hem verlangen te spreken.

Wij zullen — voor het oogenblik — niet meer antwoorden op de aanvallen door zekere pers tegen ons uitgekraamd.

Wij stellen ons te vrede met ze te verachten.

Doch, vooraleer de pen neer te leggen, houden wij er aan openbaarlijk te verklaren dat, indien die twistzoekers den eenen of den anderen dag hunne aanvallen herbeginnen, wij ze zullen beantwoorden op eene wat ernstigere wijze dan wij het deze maal gedaan hebben.

Er zijn palen aan de verdraagzaamheid.

De ware, de rondborstige katholieken hebben met eenparigheid de zienswijze goedgekeurd welke wij in onze laatste nummers vooruitgezet hebben.

De polemiek, welke wij heden onderbreken, heeft voor uitslag gehad, klaar en duidelijk te toonen aan welken kant zich de menschen bevinden die den vrede en de eendracht in de katholieke partij

HET RAADSEL VAN CHIN

8ste VERVOLG.

Op zekeren namiddag, toen Ditchem aan de zilverkas bezig was, kwam Jeannette voorbij. De kamerdeur stond half open. Blozend hield het meisje halt, zag eens naar binnen, en tikte even, maar sprong op om het dadelijk weer op een loopen te zetten. Hij echter hoorde haar niet.

— Mag ik even binnen komen, M. Ditchem ? vroeg zij zachtjes, met eene stem die zoet klonk als een zilveren belleke.

— Hé, Jeannette, zijt gij daar ? Kom binnen ! antwoordde Ditchem, poetsend aan zijn zilver.

Zij trad op hem toe, met de handen op den rug, terwijl zij hare zwarte oogen liet rollen als de draaiende lichten van eenen vuurtoren.

— Wel, wat hebt gij daar ? vroeg hij.

— Raad eens ! antwoordde zij vroolijk.

— Een levende muis.

Het meisje ritde.

— O foei ! Hoe komt gij op zoo iets griezeligs !

— Nu — dan eene dikke oude spin ?

De kleur week uit de wangen van het lieve kind. Het had er waarlijk wel iets van, of zij flauw zou vallen. En daarbij zette Ditchem een gezicht, alsof hij wreed genoeg zou zijn om dit proces heel bedaard gaêt te slaan en den loop er van met zekere nieuwsgierigheid te bestudeeren. Toen echter de blos al spoedig weer op die wangen terugkeerde, lachte hij en zegde :

— Komaan, ik zal het beter maken ! Een mandje poege aardbeziën en een kanneke room er bij, voor iemand van wie gij het meest houdt, dat is : voor uzelve !

— O foei, o foei ! Waarom ziet gij mij nu zoo zelfzuchtig aan ? riep het meisje, met eenen ernst, die schier pijnlijk was.

Hij zag haar diep in de oogen en antwoordde toen, schouderophalend :

— Zelfzuchtig ? Bah, dat zijn wij allemaal. Het is op de wereld : elk voor zich. Weet gij dat nog niet ?

— Wel mogelijk. Maar ik haat zelfzuchtige menschen. Gij zijt niet zelfzuchtig, en dus...

— Tut tut, wacht eens even ! Wat weet gij eigenlijk van mij, dat gij dat zoo durft beweren ? Kom aan, zeg mij nu maar eens wat gij daar voor schoons hebt ?

Zij bracht nu hare handen naar voren en toonde hem een ineengevouwen stuk stof. Zij schudde dit uit, en riep :

— Ziedaar ! Zie eens wat Mistress mij heeft gegeven ! Is het niet keurig ?

Het was een kleed van purpere zijde, met witten kant omzoomd.

— Wel wel, hoe pruchtig ! — En heeft zij u dat ten geschenke gegeven ?

— Ja... O, als ik nu maar eene dame was ! Dan kon ik het dragen ! Zou het mij niet schoon staan ?

— Zeker, zeker. Maar waarom kunt gij het niet dragen ?

— Neen, neen, antwoordde zij hoofdschuddend, dat kan niet.

— Ik begrijp waarlijk niet waarom. Gij hebt het immers toch gekregen... Het zou u zoo goed staan ! Ik zou u geerne er eens in zien.

— Ja ? Waarlijk ? Nu, dan zal ik het eens aantrekken, enkel maar voor u, voor ik het weggezand.

— Weggezanden ? Waarom moet gij het wegzenden ? En waarheen ?

— Wel, heel eenvoudig. Naar Londen, om het te verkoopen. Ik krijg er zeker eenige guineën voor, want het moet minstens tien of twaalf pond gekost hebben. Zie, voor dat geld kan ik mij dan een nieuw kleed laten maken... Maar eenmaal wil ik het aantrekken, eenma l, voor u, liet zij er op volgen, terwijl zij hem veelbeteekenend aanzag.

Hij zou wel zoo doof als eenen blok en zoo dom als eenen ezel moeten zijn geweest, om niet de teederheid te hooren van haren toon en het geheim van haar hart te lezen op haar aangezicht. Hij hoorde en zag en begreep inderdaad maar al te goed. Zij was een meisje, dat weinig mannen zouden hebben versmaad, in zekeren zin namelijk. Doch M. Ditchem, vond dit kind te goed en te lief om haar een groot onrecht aan te doen. Daarom, oogen hebbende, zag hij niet, en ooren hebbende, hoorde hij niet.

— Doet Mistress dat wel eens meer, zulke schoone kleeren weggeven ? Het ziet er uit zoo goed als nieuw, zegde hij.

— Ja, niet waar ? En, is dat niet vreemd ? Zij verbond mij het aan iemand te zeggen, maar voor u maak ik er geen geheim van. Dit kleed droeg zij op den avond, toen de Squire zich van kant maakte.

— Hé ! Waarlijk ?

— Ja. Daarom doet zij er afstand van. Zij zegde mij dat zij nooit meer zou kunnen besluiten dit kleed weer aan te trekken... Vindt gij dat niet dwaas van haar ?

— Nu, dat weet ik nog zoo niet. Misschien zou ik in haar geval hetzelfde gevoel hebben ! Mag ik het ding eens zien ?

— Hij nam het kleed, beschouwde het aandachtig, en was luide in zijne bewondering. Straks hield hij den sleep op en bezag de voering van witte zijde. Eensklaps verbleekte hij, werd daarop rood, en scheen over zijn gansche lichaam te beven.

— Wat is er ? Zijt gij niet wel ? vroeg Jeannette. Met geweld bedwong hij zich.

— O neen ; het is niets, zegde hij : Ik geloof dat ik gisteren wat kou heb gevat.

Hij haalde zijn horlogie voor den dag. Kwart voor zessen ! Zoo laat al ? zegde hij... Hoor eens, Jeannette, ik heb nog eene massa zilver te poetsen. Zoudt gij niet eens naar Benson willen gaan en hem zeggen dat hij mij voor zeven uren de bloemen moet brengen, want dat ik anders geen tijd heb om ze te schikken ? Zoudt gij dat wel voor mij willen doen ?

— O, wel zeker. Geerne ! Ik heb juist niets anders te doen, riep het meisje, om aan M. Ditchem ook zelfs maar den kleinsten dienst te kunnen bewijzen.

Zij nam het kleed op ; doch hij hield het vast en zegde :

— Laat dat maar hier totdat gij terugkomt. Ik wilde geerne weten wat Benson u ten antwoord geeft.

Het meisje had daar niets tegen en trippelde weg. Zoodra hij alleen was, draaide Ditchem de deur op slot, zette zich neer, met het kleed over zijne knieën, en stiet een kreunen uit.

— Mijn God, prevelde hij, als dit eens bloed was ! Zijn bloed !

Hij bezag opnieuw de voering van den sleep. Daar, op de witte zijde, was eene groote, donkerrooze vlek, die geheel het aanzien had van eene bloedvlek. Van het eene einde tot het andere was zij wel een voet breed en twee of drie duim hoog — volmaakt zulk eene vlek als er zou moeten veroorzaakt zijn indien de draagster het kleed door eenen bloedplas had gesleept. Snel haalde Ditchem eene scheer voor den dag en knipte het stuk weg. Vervolgens ontsloot hij wede de deur, en Jeannette, toen zij terugkwam, vond hem vlijtig aan het zilver poetsen.

Voor zij hem weer verliet, zegde hij tot haar.

— Hoor eens, Jeannette, ik ken eene jonge dame, eene kennis van mij, die dit kleed juist zou kunnen gebruiken. Wilt gij het mij overlaten ?

— O, M. Ditchem — wat zou mistress daar wel van zeggen ?

— Zij hoeft het immers niet te weten... Ziedaar, ik geef er u drie guineën voor, en gij geeft mij een kus bij wijze van kwitantie.

— O, M. Ditchem !... Maar, als gij het wilt, ik heb er niets tegen.

Zoo kreeg Ditchem het kleed.

IX.

Een vermoeden te hebben is een ding. Dit vermoeden met bewijzen te kunnen staven, is een tweede.

Ditchem besefte volkomen welk eene zware taak hij op zich genomen had. Eenen moord te bewijzen, en als de bedrijfster daarvan eene vrouw te ontmaskeren als Iline Knivett — dit was geene kleinigheid.

Toen hij zichzelven deze onderneming tot plicht stelde, wist hij met zekerheid, dat die vrouw hem verdrongen had uit de genegenheid van zijnen oom, dat zij zijne mededingster en zijne vijandin was, dat zij getracht had hem te benadeelen en dat zij daarin ten slotte maar al te goed was gelukt.

Zij had hem zijne erfenis afhandig gemaakt, en had — naar hij geloofde — op hare geweteloose handelwijze de kroon gedrukt door eene verschrikkelijke misdaad.

Dit was geen geval voor edelmoedigheid of ridderlijkheid, maar integendeel voor eene zekere en onverbiddelijke straf.

Zijne plicht jegens zijnen oom, jegens zichzelven, jegens de maatschappij en de gerechtigheid, gebood hem zonder aarzelen de straf op het hoofd der schuldige te doen neerdalen. En toch, nu hij het eerste schuldbewijs in zijne handen had — toch aarzelde hij nu.

Iline was namelijk niet langer een naam voor hem. Zij was eene vrouw van vleesch en bloed voor hem geworden.

Hij keode haar, in haar spreken, in haar doen, in geheel haar gaan en staan. Hoe dacht hij over hare persoonlijkheid ?

— Dit zou moeilijk te zeggen zijn geweest. Eene omstandigheid echter werkte op zijn oordeel in en zette eene zekere kleur bij aan al zijne gevolgtrekkingen : de wetenschap namelijk, dat zij, die van alle andere mannen afkeerig was, hem geerne mocht lijden.

Natuurlijk bleef deze wetenschap niet zonder invloed op hem. Man, als hij was, bijgevolg ijdel en zelfzuchtig, voelde hij zich er door gestreeld.

Iline was wel is waar niet juist de vrouw naar zijnen smaak, maar niettemin — liefde trekt aan, en onder andere omstandigheden zou zij, met haar krachtvol karakter, hem misschien hebben kunnen winnen.

Zelfs zooals de zaken nu stonden, voelde hij voor haar iets dat naar meêlijden zweemde en pleitte voor haar in zijne mannelijke borst de schoone aandrift der ridderlijkheid.

Hij was zelfs reeds begonnen aan de gegrondheid van zijn vermoeden tegen haar te twijfelen ; ja, het scheelde niet veel, of hij zou zich teruggetrokken hebben uit eene positie, die hem valsch begon te lijken.

En daar opeens nu — zie, daar viel hem deze ontdekking van dit met bloed bevlekte kleed op het lijf, en bracht hem eenen schok toe, die geheel zijne vorige stemming verstoorde en zijn gemoed vervulde met troebelheid en pijn.

Hij voelt te zich als iemand die plotseling overvallen werd door eenen dikken mist, uit welken iets vreeselijks voor hem moet opgroeien zonder dat hij weet van waar. Dit duurde zoo eenige dagen. Toen echter trok de mist weg — en duidelijk, met vreede, ontzettende klaarheid, zag hij het pad voor zich, dat hij betreden moest, het lange, rechte, boomlooze pad, aan het einde waarvan eene gevangenis zich verhief en een schavot.

Eerst zat hij uren lang te staren op die bloedvlek, peinzende over de ware beteekenis ervan.

Volgens hare eigene verklaring had Iline het kleed op den noodlottigen avond gedragen.

Bij het gerechtelijk onderzoek had zij gezegd dat al de huisgenooten reeds ter ruste waren gegaan, behalve zij zelve en de Squire. Zij was de laatste geweest, die hem levend had gezien...

Hoe kwam nu die bloedvlek aan den sleep van haar kleed ?... Slechts eene verklaring scheen er aanneemlijk : deze, dat zij, zelve linkshandig, een natuurlijk als onnadenkend het pistool in des Squire's linkerhand gedrukt had, na hem te hebben doodgeschoten, en dat zij, dit doende, bij ongeluk haar kleed door des Squire's bloed had laten sleepen.

Vergeefs dacht hij op eene andere uitlegging. Twee dagen lang stond hij er stokstijf op vast, dat het zoo en niet anders moest wezen. En toen schoot hem opeens toch nog iets anders te binnen, dat hem eene onuitspreekelijke verlichting bezorgde en hem haast lachen deed van blijdschap. Het was het volgende :

Toen Iline des morgends gewekt werd met de mare, dat de Squire levenloos in zijn studeervertrek was gevonden, was niets natuurlijker, dan dat zij het eerste het beste kleed opnam en aantrok.

Dit moest, als het meest voor de hand liggende, vermoedelijk hetzelfde zijn geweest, dat zij den avond te voren had gedragen.

Zoo was zij naar beneden geloopen, en hier van aangezicht tot aangezicht met het treurspel, was zij natuurlijk er niet genoeg op bedacht geweest den sleep van haar kleed op te helleu, ten einde dien niet te bemorsen...

Op deze wijze stond nu weer hare onschuld als een paal boven water !

Ook deze theorie hield een paar dagen stand, tot dat op zekeren morgend, juist stond Ditchem zich te scheren, eensklaps als eene gloeiende maald de vraag hem door het brein ging : Halt ! Wacht eens even !... Had zij iedereaad een ander